

1. La cultura i la política cultural.

La cultura, en darrera instància, és una mirada oberta al conjunt de les capacitats de l'home, que es manifesten en infinites formes de crear, produir, relacionar-se. La cultura ens apropa i ens allunya, és indestruïble i es manifesta per la simple presència d'éssers humans, a partir de la més senzilla configuració social.

Cal tenir aquest referent ben a prop i resistir-se, de manera contundent a manipular-lo i a privatitzar-lo com a propietat d'uns quants, lluny de la seva funció d'aglutinador social.

Més que de cultura, als Govern i als Ajuntaments en particular, els correspon parlar de política cultural, de la gestió dels instruments que fan possible la democratització cultural.

Tots els instruments que fan possible aquests processos i que fan possible a més que cada cop un major nombre de ciutadans i ciutadanes hi siguin presents configura l'entorn que anomenem política cultural.

Què vol dir, però, una moderna concepció de les polítiques culturals ? Més enllà de solucionar el dèficit en infraestructures culturals de tot tipus, una política cultural moderna és aquella que posa l'accent en la confluència d'elements que fan possible el progrés integral de l'ésser humà a través de la plena utilització de la seva capacitat crítica, creativa i de comprensió de la globalitat d'aspectes de la nostra societat. La cultura és, en aquest sentit, una mena d'educació en la complexitat.

Una moderna política cultural no és, doncs, aquella que centre els seus interessos únicament en el desenvolupament de la capacitat artística del ciutadà, sinó aquella que, a més, té en compte la comprensió de l'univers tecnològic i científic que ens rodeja i que, per tant, utilitza les modernes eines de la comunicació, la informació i la interpretació de dades, i aquella que té com a objectiu la interrelació real del ciutadà amb l'entramat institucional de la nostra societat. És parlar, igualment, de les noves formes d'oci individual i col·lectiu, de la civilitat i de l'exercici de la participació.

En aquestes coordenades cal situar el paper de l'Ajuntament.

La política cultural no pot abstraure's d'un context general, històric i territorial, que la condiciona i la justifica. Però no es tracta solament de remarcar l'existència d'un marc polític i ideològic dins el qual poder situar una determinada estratègia cultural. La mateixa realitat cultural té, just a la meitat dels anys 90 unes dinàmiques particulars que cal tenir molt presents per tal d'articular una política coherent i adequada.

Alguns d'aquests elements són els següents:

L'esclat de la cultura com a espai de consens social ha estat un dels trets definidors de l'actual moment històric. L'activitat cultural ha pres les funcions de catalitzador del nivell de progrés i benestar de les societats. D'altra banda, cada cop més, l'art i la cultura tenen més un component interclassista i integrador.

Actualment presenciem una participació major del sector privat en el finançament de la cultura, afavorit sens dubte per una legislació menys restrictiva en els terrenys fiscal i associatiu.

Ens trobem davant d'un increment significatiu de la professionalització de la vida cultural i dels professionals que la gestionen. Aquest punt permetrà assolir una tecnificació i una rigorositat major en la planificació i la gestió cultural.

Amb perseverança apareixen nous models associatius amb vocació de servei públic, dotats d'estructures de funcionament cada cop menys burocràtiques i voluntaristes.

La consolidació d'un espai comunicatiu transnacional permet l'accés immediat a la informació (independentment d'on és generi), així com també la circulació dels productes i dels models de gestió.

Per contra, no podem oblidar una tendència cada cop més intensa a la vulgarització i estandardització de l'art i de les manifestacions culturals en general. Aquesta tendència es manifesta tant per l'impacte del creixent poder massificador dels mitjans de comunicació, com pel pes dels imperatius propis del mercat.

De la mateixa manera ens trobem davant d'un clar predomini de les estratègies de l'oferta per sobre de les de creació de demanda. Cada cop és més freqüent observar com determinats processos de creació de mercat s'articulen amb total independència de la vàlua real del producte cultural.

Observem, també, una persistent separació dels programes educatius respecte dels culturals produïda, en bona part, per les dificultats de superar amb tota la seva magnitud el conflicte dialèctic entre llibertat i instrucció, entre formació i creació.